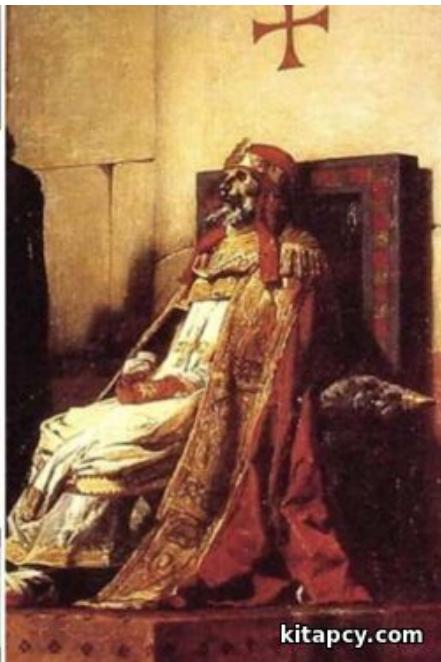

Taryhyň on iki täsin wakasy

Category: Geň-taňsy wakalar, Kitapcy

написано kitapcy | 24 января, 2025

Taryhyň on iki täsin wakasy TARYHYŇ ÇEPPER FANTAZIÝA ÝALY BOLUP GÖRÜNSE-DE, HAKYKATDA BOLUP GEÇEN ON IKI TÄSIN WAKASY

kitapcy.com

Taryh syrly, romantiki, pidakärçilikli we täsirleýji wakalardan doly. Gürrünsiz, bularyň hemmesi-de öwrenilmäge mynasyp.

Taryhda şeýle wakalar bilen bir hatarda çeper fantaziýanyň önümi ýaly bolup görünýän, ýöne hakykatdanam bolan geň-taňsy wakalar bar. Bu geňsi taryhy wakalar geçmişe dahylly täze zatlary öwretmek bilen birlikde okyjyny haýrana goýmagy-da kemsiz başarıyar.

1. Buthana ruhanylary merhum Papanyň jesedini sud etdi

Watikanda taryhyň dürli döwürlerinde diýseň täsin wakalar bolup geçdi. Mysal üçin 897-nji ýylда Papa Stewen VI özünden öñi Papa Formosusy jogapkärçilige çekmek isledi. Munda näme geň zat bar diýmeginiz mümkün. Emma Papa kellesine gelen bu pikiri amala aşyranda, Formosusyň ölenine eýýäm bir ýl geçipdi. Has takygy jogapkärçilige Formosusyň jesedi çekilmelidi.

Buthana ruhanylary Formosusyň jesedini ýatan gabryndan çykardы we suduň zalyna äkitdi. Stewen Formosusy papalyga gelişmeyän ogurlyklary etmekde aýyplap, ony gözden düşürmäge synanyşdy. Ahyrynda Stewen özünü gorap bilmeyän dilsiz-agyzsyz, jansyz-hereketsiz adamý ýeñmegini başardы. Ruhanylar Formosusyň çýýrăp giden jesedini Tiber derýasyna atmazdan öň üç barmagyny kesdi.

2. Nasist tarykatyň ýolbaşçysy çagalary gorkuzmak üçin olaryň gözüniň alnynda Noel babany öldürdi

Ikinji jahan urşunda Germaniyanyň hasabyna urşan Paul Şefer 1961-nji ýylда Çilide «Dignidad» koloniýasyny («Colonia Dignidad») gurdy. Guramaçylyk taýdan kommuna sistemasyna meňzeş koloniýa hakykatda Şefer tarapyndan dolandyrylyan 300 adamlyk žermen kultydy. A.Pinoçetiň döwründe «Dignidad» koloniýasy gizlin tussaghana hökmünde-de ulanylypdy. Lager şol bir wagtyň özünde birnäçe kişiniň Şeferi çagalara jynsy zorlugu ullanmakda aýyplaýan gabahatçylyklaryňam bolýan ojagydy. Ol ýerde bolup geçen iň geñsi wakalaryň birem Şeferiň käbir çagalary gorkuzmak maksady bilen adamlarynyň birini Noel babanyň eşigini geýdirip, olaryň gözüniň alnynda öldürmegidi. Elbetde, bu diňe çagalaryň gözüniň oduny almak üçin gurnalan pyrryldakdy. Şefer çagalary özüne wepaly we boýun sunuwy bolmaklary üçin gorkuzmak isleyärди. «Dignidad» koloniýasynyň 1991-nji ýylда ady üýtgedilip, «Villa Baviera» boldy. Häzir ol ýer aýratyn oteli bolan syáhatçylyk merkezi hökmünde ullanylýar.

3. Awstriýanyň goşuny ýalňyşlyk bilen öz-özüne garşı uşuşdy

1788-nji ýylда Awstriýa Osmanly imperiýasyna garşı uşup ýordı. Awstriýa goşunynyň öz-özüne garşı uşan Şebeş söweşi diýseň täsin görnüşe girdi. Taryhçy Carlz Kirk muňa XVIII asyrda bir goşunyň öz-özüne ýitgi çekdiren «iň şum wakasy» diýip baha berýär. Awstriýa goşuny gije Karanşebes obasynyň golaýynda düslände, atly we pyýada goşun şerap içip lülgammar bolanlaryndan soň biri-birlerine garşı uşup başladylar.

Serhoş esgerler oýun edip türkleriň özlerine garşı ot

açandygyny aýdyp gygyrdylar. Käbir esgerler muny çyndyr öýtdüler. Kän wagt geçmäňkä goşunyň düzgün-nyzamy bozuldy, başagaýlyk gurşap aldy, goşun ýol boýy öz-özi bilen çaknyşdy. Daň atýança awstriýalylar osmanlylaryň golaýyna barmazdan müňlerçe esgerini ýitirdi. Ölenleriň we ýaralanlaryň 10 müňe golaýlandygy aýdylýar.

4. Frederik Lorz 1904-nji ýylyň Olimpiýa oýunlarynda ylgamak boýunça ýaryşda awtoulag sürüp ýeñiji boldy

1904-nji ýylyň Olimpiýa oýunlary taryhyň iň täsin wakalarynyň birine şayatlyk etdi. Olimpiadada ylgamak boýunça ýaryşda Frederik Lorz birinji boldy. Emma ol 10 mil tizlik bilen barýan awtoulaga münendigi üçin birinji bolupdy. Ýaryşyň soňunda Lorz ýüwrükleriň ýeñijisi hökmünde gutlandy we ol hatda Alisa Ruzwelt bilen ýadygärlik suratyna-da düşdi. Emma ol kän wagt geçmäňkä eden işini boýun aldy we diskwalisirowat edildi.

Netijede pellehana Lorzdan soň gelen Tom Hicks çempion hasaplandy. 1904-nji ýylyň Olimpiýa yaryşynyň başyna bela bolan ýeke meselesi Lorzyň pyrryldagy däldi. Başga bir ýüwrük William Garsiýa gumak ýoldan ylgap barýarka tozandan şeýle bir ýaramaz täsirlendi welin, tozan mädesiniň perdesini deşdi. Gan gusdy we hassahana ýerleşdirildi.

5. 1855-nji ýylda torontoly ýangyn söndürijileriň we masgarabazlaryň arasynda bolup geçen dawa topalaňyň turmagyna sebäp boldy

1855-nji ýylda göçme amerikan sirkleriniň biri Toronto şäherine gitdi. Sirk şatyrlaryndan (masgarabazlaryndan) käbiri ýerli ýangyn söndürijileriň ýygy-ýygydan barýan jelephanasyna gitdi. Emma jelephanadakyalar başga şäherlerden gelen müşderilere gowy hyzmat etmeýän eken. Kanadaly ýangyn söndürijiler bilen amerikan şatyrlarynyň arasynda dawa döredi. Dawanyň soňunda üstün çykan tarap şatyrlar boldy.

Ar aljak bolup cyrpynan ýangyn söndürijiler we beýleki ýerli ýasaýjylar göçme sırkiň söbügine düşüpdir. Gahar-gazaba

atlanan jemende sırkiň wagonlaryny oda beripdir. Hadysalar birnäçe sagada çekipdir. Taryhçy Ian Radforth bu waka «XIX asyryň ortalarynda Torontonyň iň uly topalaňlaryndan biri» hökmünde baha beripdir.

6. MRU öz işlerinde maglumat toplamak üçin pişikleri ullanmaga synanyşdy

ABŞ-nyň MRU-si (Merkezi razwedka uprawleniýesi) bir mahallar SSSR-e we beýleki duşman elementlerine garşıy maglumat toplamak üçin pişikleri ullanmaga synanyşdy. Waka şeýle bolup geçdi: Alymlar pişige mikrofon, radioperedatçik, antenna ýerleşdirdiler.

Operatorlar soňra pişigi jansyzlaryň gürrüñini diňlemek üçin strategik ähmiyetli nokatlarda hereket eder ýaly taýýarladylar. Barlap görmek üçin pişigi ilki bir seýilgähe goýberdiler, emma operasiýa şowsuz tamamlandı: pişigi awtoulag basyp geçdi. Ahyrynda MRU bu tilsimiň şowuna bolmajagyny bildi we maksatnamany goýbolsun etdi.

7. XII asyrda ýygnak geçiriren aristokratlaryň duran ýeri çöküp, lagyma gapgaryldy

1184-nji ýylyň iýulynda Germaniyanyň Erfurt şäherinde uly ýygnak geçirildi. Ýygnagyň jikme-jikliklerini bilmek kynam bolsa, onuň köşkde ýa-da buthanada bolup geçendigi mälim. Ýygnanşykda korol Genri VI we ýokary gatlakly aristokratlar (begzadalar) bardy.

Ýygnagyň geçirilýän ýeriniň astyndan uly lagym (kanalizasiýa) çukury bar eken. Ýygnaga gatnaşyjylaryň sany-da onuň ýerleşyän ýeriniň götererinden kän bolupdyr. Ýygnak gidip durka ýer agramyny göterip bilmän çöküpdir. Birgiden adam aşakdaky lagymyň howuzyna düşüpdir. Käbirleri zibilleriň üýşyän hapa çukurynda gark bolupdyr, käbirleri-de derýa çenli akyp gidipdir. Genri VI penjireden aslysyp ýetişendigi üçin ölmän galdy.

8. Hökümdar Mansa Musa şeýle bir baydy welin, ol Kaire gelende

Müsürde altynyň hümmeti gaçdy

XIV asyrda Mali imperiýasyny dolandyran Mansa Musa ýurtdaky altyn we duz känleri arkaly ummasyz uly baýlygyň eýesi bolupdyr. Hökümdar Musa 1324-nji ýylda Mekgä haja gitmek üçin ýola rowana bolupdyr. Ol haja gidende Kairde düşläpdir. Müsürliler gözleriniň görýän baýlyklaryna agyzlaryny öweldip galypdyr. Orta asyr taryhcüssy Ibn Fadlallah el-Umariniň aýtmagyna görä Musa we onuň ýanyndakylar getiren baýlyklaryny Kairde gaýgyrman harç edipdir welin, şäherde altynyň hümmeti on ýyldan gowrak wagt hümmetini ýitirip, öñki güýjüne gelip bilmändir.

9. Konkistadorlar platinanyň üstünden barsa-da, onuň gymmatyna düşünmändir

Sanawyň 9-njy ornuna ýerleşen bu geñsi wakamyza geçmezden ozal konkistadoryň nämedigi hakda maglumat bereliň. Konkistador XV-XIX asyrlarda Amerikanyň köp ýerini basyp alyp, ispan agalygyna salan ispaniýaly esgerlere, ýer açyjylara we jahankeşdelere berlen atdyr.

Ispaniýalylar Amerika gidenlerinde gözleýän esasy zatlarynyň biri-de altynny. Altyna bolan gara nebisleri olaryň platina ýaly gymmatly baýlygy görmez ýaly derejede gözlerini kör edipdi.

Ispaniýalylar platinany ilkinji gezek XVI asyrda gördüler. Emma platinanyň nähili seýrek duş gelýän gymmatly baýlykdygyny bilmeýändikleri üçin onuň altyn bilen deňeşdirende gymmatsyz magdandygyny oýladylar.

10. Meşhur ýazyjy Wolter lotoreýa oýnap baýlyk gazandy

Wolter fransuz lotoreýa sistemasyň gowşak ýerlerinden peýdalanmak üçin matematikaçy Carlz Marie de la Kondamin we başga-da on bir tanşy bilen lotoreýa oýnady. Ähli sanlary yzarlap oñarsalar anyk nesibeleri çüwmelidi we puly öz aralarynda paýlaşmalydy. Şeýle-de boldy. Topar her lotoreýa oýnanda millionlarça liwre (köne fransuz pul birligi)

gazanýardy. Wolteriň paýy bolsa, bir özüne 500.000 liwre töweregidi.

11. Nemesler tarapyndan ýesir alnan Duglas Bader gaçjak bolup şeýle bir köp jan etdi welin, ahyrynda ony gala gabap goýdular

1931-nji ýylda Korollygyň Howa Güýçleriniň uçarmany Duglas Bader türgenleşik geçip ýörkä uçar heläkçiligece uçaрады. Bader ölmän galanam bolsa, dyzynyň aşagyndan iki aýagyny-da kesmeli boldy. Emma bu ýagdaý onuň uçarmanlyk etmegine päsgel berip bilmedi.

1939-njy ýylda ikinji jahan urşy başlanda Korollygyň Howa Güýçleri Baderi gaýtadan gulluga çagyrdы. Bader birnäçe nemes uçaryny urup ýykyp, gaýratyny görkezmegi başardы. Emma 1941-nji ýylyň awgust aýynda nemesler Baderiň uçaryny urup ýykdylar. Bader nemeslere ýesir düşdi. Bader birnäçe gezek gaçmagy meýilleşdirdи. Ol bu babatda şeýle bir tutanýerlidi welin, nemesler ahyrsoň ony gala gabap goýmaly boldy. Azatlyga çykmak üçin 1945-nji ýylda uruşyň gutarmagyna garaşmaly bolan Baderiň gahrymançylykly başdan geçirmelerini unutmadyk iňlis metbugaty we Howa Güýçleri ony Ikinji jahan urşunyň gahrymany diýip yylan etdi.

12. Jon Adams we Tomas Jefferson Garaşszlyk deklarasiýasynyň 50 ýylliyk ýubileý gününde aradan çykdy

1826-njy ýylyň 4-nji iýul günü ABŞ üçin diýseň möhüm ähmiýetli günleriň biridi. Şol gün ABŞ-nyň Britaniýa imperiýasyndan bölünip, Garaşszlygyny yylan edenine elli ýyl dolýardы. Emma şol bir wagtyň özünde-de ýurt üçin betbagtçylykly günleriň biri boldy. Çünkü Jon Adams we Tomas Jefferson şol gün aradan çykdylar. Olaryň ikisi-de ABŞ-nyň Prezidenti bolan we Garaşszlyk deklarasiýasynyň taýýarlanmagyna goşantlaryny goşan şahsyýetlerdi.

Janer JEM MARTY. Geň-taňsy wakalar